

ABC WOLONTARIATU

„Projekt dofinansowany ze środków Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich”
Realizacja zadania publicznego pod tytułem: „Inkubator wolontariatu Podhala, Spisza i Orawy”
współfinansowane jest ze środków otrzymanych od Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
w ramach Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich zgodnie z umową nr 170_I/2017

POLSKO-AMERYKAŃSKA
FUNDACJA WOLNOŚCI

POLISH-AMERICAN
FREEDOM FOUNDATION

AKADEMIA ROZWOJU
FILANTROPII W POLSCE

O projekcie...

„Inkubator wolontariatu Podhala, Spisza i Orawy” to tytuł projektu realizowanego przez Stowarzyszenie Rozwoju Orawy współfinansowane jest ze środków otrzymanych od Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w ramach Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich.

Stowarzyszenie Rozwoju Orawy, jako koordynator projektu wspólnie z partnerami tj. Podhalańską Lokalną Grupą Działania oraz Stowarzyszeniem Lokalna Grupa Działania Spisz - Podhale organizowało szereg spotkań, warsztatów i szkoleń dla mieszkańców Podhala, Spisza i Orawy. W ramach projektu odbyły się również 2 wizyty studyjne do działających już Centrów Wolontariatu w Polsce. Ponadto wydano niniejszą publikację oraz nagrano film promujący ideę wolontariatu. Ideą projektu jest zwiększenie zaangażowania obywateli i organizacji pozarządowych w życie publiczne, poprzez zaangażowanie wolontariuszy z lokalnej społeczności w poznawanie zasobów lokalnych oraz stworzenie międzysektorowej współpracy na rzecz popularyzacji idei wolontariatu w swoim środowisku, ze szczególnym uwzględnieniem wolontariatu rodzinnego i młodzieżowego.

Uczestnicy projektu stworzyli rodzinne i młodzieżowe grupy wolontariackie na terenie Podhala, Spisza i Orawy. Łącznie powstaną po 3 grupy wolontariuszy młodzieżowych i 3 grupy wolontariuszy rodzinnych. Dzięki uczestnictwu w projekcie wo-

lontariusze podnieśli swoje umiejętności leaderskie, promowali ideę wolontariatu w swoim środowisku lokalnym i czynnie zaangażowali się w tworzenie Inkubatora Wolontariatu Podhala, Spisza i Orawy.

Stowarzyszenie Rozwoju Orawy

Stowarzyszenie Rozwoju Orawy działa od 2006 roku, nieustannie się rozwijając i realizując ciekawe inicjatywy pozwalające nabyć wiele doświadczeń i wypracować markę cieszącą się zaufaniem społecznym. Głównymi celami Stowarzyszenia Rozwoju Orawy jest podejmowanie inicjatyw zmierzających do pobudzenia aktywności lokalnych mieszkańców, współpraca krajowa i międzynarodowa z organizacjami i instytucjami w celu wymiany dobrych praktyk i promocji swoich regionów. Stowarzyszenie Rozwoju Orawy od lat bierze udział w imprezach lokalnych, regionalnych, krajowych i międzynarodowych w celu promocji regionu, Lokalnych twórców ludowych oraz produktów tradycyjnych, które zarejestrowało na Liście Produktów Tradycyjnych prowadzonej przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Ponadto Stowarzyszenie Rozwoju Orawy organizuje konkursy, warsztaty i imprezy sportowe dla mieszkańców regionu w tym dla dzieci i młodzieży współpracując z lokalnymi szkołami, organizacjami i instytucjami kultury, a także partnerami zagranicznymi ze Słowacji, Węgier, Norwegii czy Włoch. W ramach realizacji PROW 2007–2013 Sto-

warzyszenie Rozwoju Orawy realizowało szereg działań mających na celu pobudzenie aktywności społeczności lokalnej, co cieszyło się dużym uznaniem i powodzeniem zarówno wśród mieszkańców jak i Lokalnych władz i instytucji. Od 2016 roku jesteśmy też Ośrodkiem Działaj Lokalnie na Podhalu i Orawie, realizując program Polsko – Amerykańskiej Fundacji Wolności, realizowany przez akademię Rozwoju Filantropii w Polsce. Dzięki „Działaj Lokalnie” i naszym Darczyńcom możemy wspierać i finansować ciekawe pomysły oraz inicjatywy promujące ekologię, turystykę, dziedzictwo kulturowe oraz zdrowy i aktywny tryb życia, które wyzwalają społeczną energię.

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Spisz - Podhale

Stowarzyszenie z siedzibą w Nowym Targu obejmuje swoim działaniem obszar trzech gmin (Bukowina Tatrzańska, Łapsze Niżne, Nowy Targ), obszar dwóch regionów (Spisza i części Podhala) na terenie powiatów: nowotarskiego i tatrzańskiego. LGD powstało w 2005 roku i przez 10 lat działało pod nazwą Stowarzyszenie Rozwoju Spisza i Okolicy. Obszar Lokalnej Grupy Działania obejmuje dwie sąsiadujące górskie krainy - Spisz i Podhale, które posiadają wiele wspólnego, ale też poprzez odmienne losy historyczne, różnorodność kultury ludowej oraz atrakcji krajoznawczych i architektury wspaniale się uzupełniają. Wielowiekowa przynależność państwowa

Spisza do Węgier zostawiła wyraźny ślad w kulturze ludowej mieszkańców Spisza, architekturze a nawet w gospodarce. Podhale pozostało w Polsce, ale jako królewszczyzna zachowało odmiennosc od innych ziem polskich. Z potencjału obszaru wynika także główny kierunek działań Stowarzyszenia jakim jest pobudzenie i aktywizacja mieszkańców w zakresie rozwoju turystyki z wykorzystaniem lokalnych zasobów oraz wsparcie zachowania bogatego dziedzictwa kulturowego obszaru LGD Spisz - Podhale.

Podhalańska Lokalna Grupa Działania

Stowarzyszenie o nazwie **Podhalańska Lokalna Grupa Działania** powstało w 2006 r., jest dobrowolną, samorządną organizacją, posiadającą osobowość prawną. Działa zgodnie z przepisami Ustawy Prawo o Stowarzyszeniach oraz ustawie z dnia 7 Marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. Dzięki Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR), mieszkańcy pięciu gmin położonych w powiecie tatrzańskim i nowotarskim: Poronin, Biały Dunajec, Kościelisko, Szaflary, Czarny Dunajec mogą realizować projekty, poprawiające jakość życia na obszarach wiejskich. m.in. poprzez wzrost aktywności społecznej oraz stymulowanie powstawania lokalnych miejsc pracy.

Kim jest wolontariusz?

Kim jest wolontariusz dosyć dobrze charakteryzują słowa, które większości ludzi właśnie z nim się kojarzą: społecznik, ochotnik, osoba pracująca za darmo. Ustawa o Działalności Pożytku Publicznego i Wolontariacie (Dz.U. 2003 Nr 96 poz. 873) określa wolontariusza jako „osobę fizyczną, która ochotniczo i bez wynagrodzenia wykonuje świadczenia na zasadach określonych w ustawie.” Centrum Wolontariatu zauważa ważny fakt, który nie jest ujęty we wspomnianej wcześniej ustawie; wolontariusz – aby być wolontariuszem – powinien wykonywać swoją społeczną pracę poza więzami rodzinnymi – przyjacielsko – koleżeńskimi, np. wnuk opiekujący się w domu swoją babcią nie jest wolontariuszem, ale otaczający opieką osoby będące w domu starców już nim jest.

Wspominając o wolontariuszu na pierwszy rzut oka przychodzi na myśl młody człowiek pomagający np. w hospicjum, wspomnianym domu starców, szpitalu, schronisku. Tymczasem wolontariusz może być również seniorem, który prowadzi zajęcia dla innych, pomaga w domu kultury, klubie sportowym, aktywizuje społeczność lokalną, kwestuje dla potrzebujących lub nawet organizuje imprezę na ich rzecz. Wolontariuszem może również być pracownik firmy, któ-

ry za zgodą swojego pracodawcy angażuje się w czasie pracy w działania społeczne (wolontariat pracowniczy), może również być informatykiem, grafikiem, którzy nie wychodząc z domu poświęca swój czas na prowadzenie społecznej kampanii promocyjnej w internecie (e-wolontariat).

Pisząc o wolontariacie warto zwrócić uwagę na dwie kwestie:

- wolontariusz wcale nie musi pracować społecznie na rzecz sformalizowanych instytucji, organizacji. Może również działać jako „wolny strzelec” w grupie nieformalnej, grupie sąsiedzkiej. Dobrym przykładem są ostatnie wichury i nawałnice, które w roku 2017 nawiedziły północne województwa naszego kraju. Do zniszczonych przez żywioł miejscowości przyjeżdżali ludzie, którzy w odruchu serca społecznie pomagali mieszkańcom w usuwaniu skutków żywiołu
- wolontariusz może również świadczyć swoje świadczenie wolontariackie dla tzw. „korzystających” (którymi są organizacje pozarządowe, organy administracji publicznej i ich jednostki organizacyjne, podmioty lecznicze) ale **z wyłączeniem prowadzonej przez nie działalności gospodarczej**

Podsumowując – wolontariusz to solidne wsparcie dla sformalizowanych organizacji, jak i dla grup nieformalnych, samopomocowych. Bez kapitału ludzkiego jakim są wolontariusze wiele organizacji społecznych miałyby problem z realizacją swoich działań, a wiele lokalnych, krajowych, a nawet międzynarodowych inicjatyw po prostu by się nie odbyło.

Krótką historia wolontariatu w Polsce i świecie

W zasadzie bezinteresowna pomoc drugiemu była znana od zarania dziejów. Często bywa to pierwszy, wręcz „naturalny” odruch człowieka, który – widząc potrzebę drugiego – stara mu się pomóc w miarę swoich możliwości. Już w mitologii Prometeusz tak ukochał ludzi, że aby dostarczyć im ogień sprzeciwił się bóstwu, przez co został skazany na wieczną mękę polegającą na ciągłym wyjadaniu jego wątroby przez sępa. Dobroczynność w szerokim tego słowa znaczeniu rozkwitała wśród starożytnych państw, dalej przyczyniała się do jej rozwoju chrześcijańska idea pomocy wszystkim jej potrzebującym. Pomagano przekazując potrzebne drugiemu rzeczy, ubrania, pieniądze, wreszcie pomagając własną pracą. O ile bezinteresowne przekazywanie potrzebującemu rzeczy materialnych to **filantropia**, o tyle już bezinteresowna praca na rzecz człowieka, lub w imię wyższych wartości to już **wolontariat**.

Współczesny wolontariat ma swoje odbicie w latach 20-tych XX w. Pochodzący ze Szwajcarii Pierre Ceresole widział duże straty materialne, które spowodowała I wojna światowa. Będąc chrześcijaninem nie zgadzał się na okrucieństwa wojny. W pobliżu miejscowości Verdun zorganizował obóz „Service Civil Volontaire”, w którym mieszkali ochotnicy pragnący pomóc w odbudowie okolicznych wiosek. Co jest ważne – ci ochotni-

cy to byli żołnierze pochodzący z pośród walczących ze sobą państw. Przez takie podejście i działania społeczne z ludźmi stał się on przykładem dla wielu innych, którzy podejmowali trud bezinteresownej pracy na rzecz innych.

Okres po II wojnie światowej tylko utwierdził w przekonaniu ludzi, jak ważna jest idea wolontariatu. Do jego popularyzacji zaangażowało się wiele organizacji międzynarodowych, w tym UNESCO, która założyła Coordinating Committee for International Voluntary Service (CCIVS), zajmująca się koordynacją działań, utrzymywaniem kontaktów różnych wolontarystycznych organizacji z całego świata.

Podobnie jak i w świecie, również w Polsce znana była ludziom idea bezinteresownego pomagania. Działalność władców, Kościoła, zakonów, zakładów szpitalnych w sferze pomocy innym, działania samopomocowe nigdzie nie sformalizowane, to pierwsze przejawy pracy społecznej. Na ziemiach polskich o wiele bardziej znane słowo, które odzwierciedla wolontariat to społecznik, jednak słowo „*voluntarius*” się pojawiało; dotyczyło ochotnika w wojsku, jak i młodego rzemieślnika, który – aby pozyskać doświadczenie zawodowe – pracował bez otrzymywania wynagrodzenia. Znanymi są postaci Janusza Korczaka, Henryka Jordana, Adama Chmielowskiego, Stanisława Staszica czy też Księżnej Izabeli Lubomirskiej z Czartoryskich.

O ile w dwudziestoleciu międzywojennym ruch społecznikowski rozwijał się na dobre, o tyle po II wojnie światowej został stłumiony oraz przeistoczony w narzędzie propagandowe PRLu, gdzie praca społeczna (często obowiązkowa dla mieszkańców, uczniów..) była gestem lojalności wobec władzy. Pomimo prób zbiorowego zarządzania ruchem społecznym, wielu ludzi pomagało potrzebującym zgodnie z pierwotną ideą ruchu wolontariackiego.

W krajach Unii Europejskiej powstały narodowe instytucje, które mają za zadanie promowanie idei wolontariatu, łączenie osób pragnących działać społecznie z odpowiednimi organizacjami, instytucjami, czy też dbanie o prawa ludzi wykonujących społecznie prace na rzecz innych. W roku 1985 Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych przyjęło datę 5 grudnia jako Międzynarodowy Dzień Wolontariusza.

W latach 90-tych XX w. w Polsce rozkwitnął ruch stowarzyszeniowy. Pojawiło się również pierwsze w Polsce Centrum Wolontariatu z siedzibą w Warszawie. W miarę upływu czasu centra wolontariackie pojawiały się w głównych miastach Polski oraz w Polsce lokalnej. Aby ujednoczyć standardy działania, wymieniac się doświadczeniami, organizacje te powołały nieformalną strukturę - Sieć Centrów Wolontariatu, w skład której wchodzi regionalne i lokalne centra. Promują one pomaganie innym, szerzą ideę wolontariatu, oraz łączą osoby pragnące działać w różnych obszarach z organizacjami, które takowych działań potrzebują. Więcej informacji o centrach oraz o samym wolontariacie odnaleźć można na stronie internetowej www.wolontariat.org.pl.

Podstawy prawne działania wolontariusza

Ustawa o Pożytku Publicznym i Wolontariacie

Jak już wcześniej wspomniano w Polsce kwestie związane z wolontariatem reguluje Ustawa o Działalności Pożytku Publicznego i Wolontariacie, tutaj w skrócie UoPPiW (Dz.U. 2003 Nr 96 poz. 873). Dział III tej ustawy poświęcony jest ściśle wolontariatowi. Zgodnie z Ustawą wolontariusz może świadczyć pracę społeczną na rzecz „korzystających”, tzn.:

1) organizacji pozarządowych oraz pod-

miotów wymienionych w art. 3 ust. 3 UoPPiW w zakresie ich działalności statutowej, w szczególności w zakresie działalności pożytku publicznego, z wyłączeniem prowadzonej przez nie działalności gospodarczej,

- 2) organów administracji publicznej, z wyłączeniem prowadzonej przez nie działalności gospodarczej,
- 3) jednostek organizacyjnych podległych organom administracji publicznej lub nadzorowanych przez te organy, z wyłączeniem prowadzonej przez te jednostki działalności gospodarczej,
- 4) podmiotów leczniczych w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej w zakresie wykonywanej przez nie działalności leczniczej

Co jest ważne – wolontariusz powinien również posiadać odpowiednie kwalifikacje i spełniać wymagania odpowiednie do rodzaju i zakresu wykonywanych świadczeń. W niektórych przypadkach obowiązek posiadania odpowiednich kwalifikacji i spełniania stosownych wymagań wynika z odrębnych przepisów. Zatem zanim przyszy wolontariusz zacznie współpracować z daną instytucją/organizacją, powinien sprawdzić, czy jego kwalifikacje odpowiadają odpowiednim wymaganiom.

Organizacje korzystające ze świadczeń wolontariuszy mają względem nich pewne obowiązki:

- poinformować wolontariusza o przysługujących mu prawach i ciężących obowiązkach oraz zapewnić dostępność tych informacji;
- informować wolontariusza o ryzyku dla zdrowia i bezpieczeństwa związanym z wykonywanymi świadczeniami oraz o zasadach ochrony przed zagrożeniami;
- zapewnić wolontariuszowi, na dotyczących pracowników zasadach określonych w odrębnych przepisach, bezpieczne i higieniczne warunki wykonywania przez niego świadczeń,

w tym – w zależności od rodzaju świadczeń i zagrożeń związanych z ich wykonywaniem – odpowiednie środki ochrony indywidualnej;

- zawrzeć porozumienie wolontariackie. Porozumienie zawarte na okres do 30 dni może być zawarte ustnie, jednak na żądanie wolontariusza albo po upływie 30 dni powinno być zawarte na piśmie;
- wolontariuszowi, który wykonuje świadczenia przez okres nie dłuższy niż 30 dni, korzystający zobowiązany jest zapewnić ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków;
- pokrywać na dotyczących pracowników zasadach określonych w odrębnych przepisach, koszty podróży służbowych i diet oraz inne niezbędne koszty ponoszone przez wolontariusza związane z wykonywaniem świadczeń na rzecz korzystającego;
- na prośbę wolontariusza - wydać zaświadczenie o wykonaniu przez niego świadczeń wraz z podaniem ich zakresu;

Wolontariusz może zwolnić korzystającego z ponoszenia kosztów podróży służbowych i diet oraz innych niezbędnych kosztów związanych z wykonywaniem świadczeń. Aby było to możliwe wolontariusz musi złożyć na piśmie oświadczenie o zwolnieniu korzystającego.

Korzystający, których wolontariusze działają poza granicami Polski powinni zaznaczyć się z paragrafami Ustawy o Pożytku Publicznym i Wolontariacie dotyczącymi wysyłania wolontariuszy za granicę. Głównie chodzi tutaj o ich ubezpieczenie.

Umowa/porozumienie z wolontariuszem

Cytując już wspomnianą UoPoPiW odnajdziemy w niej zapisy dotyczące umowy z osobą, która pragnie być wolontariuszem. Przypomnijmy – organizacje korzystające z pracy wolontariusza powinny zawrzeć porozumienie wolontariackie, które jest umową cywilno - prawną.

Patrząc przez pryzmat wieku i chęci działania – wolontariuszem może być każdy. Jednak organizacja pragnąca współpracować z wolontariuszami może określić dla nich barierę wiekową, jak i pewien poziom kwalifikacji, umiejętności. Również zdarza się, że w niektórych przypadkach wolontariusz powinien być osobą pełnoletnią. Dlatego też zanim osoba podejmie współpracę z korzystającym, powinien zapoznać się z jego wymaganiami dotyczącymi kandydatów na wolontariuszy. Warto pamiętać, że:

- osoba do 13 roku życia sama nie może zawrzeć umowy wolontariackiej. W jej imieniu mogą to zrobić opiekunowie prawni, rodzice;
- osoba, która ukończyła 13 lat może już sama podpisać umowę, jednak powinna ona dostarczyć organizacji z którą umowę podpisuje pisemną zgodę od opiekunów prawnych, rodziców;

Porozumienie zawarte na okres do 30 dni może być zawarte ustnie, jednak na żądanie wolontariusza albo po upływie 30 dni powinno być zawarte na piśmie. Korzystający powinien pamiętać, że umowa wolontariacka nie jest umową o pracę, ani umową o dzieło, czy też umową zlecenia, ponieważ wolontariusz za swoją społeczną pracę nie będzie otrzymywał wynagrodzenia.

Oprócz ram czasowych na jaki jest ona zawarta, porozumienie o wykonywaniu świadczeń wolontarystycznych powinno zawierać obowiązki wolontariusza, kwestię zwrotu kosztów podróży lub oświadczenie wolontariusza w tej sprawie – że zwalnia korzystającego z pokrywania takich kosztów, informację o osobistym wykonywaniu świadczeń oraz ich staranności, sposób i termin rozwiązania umowy, informację że umowę sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach po jednej dla każdej ze stron.

Dodatkowe informacje jakie można zawrzeć w umowie z wolontariuszem: prawa wolontariusza, informacja o ewentualnym projekcie, programie w ramach którego wolontariusz będzie społecznie pracował.

Ile czasu może dziennie, tygodniowo, miesięcznie pracować społecznie wolontariusz? UoPPiW nie określa takich informacji. Wskazuje tylko o obowiązku

zawarcia pisemnej umowy w określonym czasie i o obowiązku ubezpieczenia wolontariusza – w zależności od czasu trwania umowy. Zatem sprawa czasu świadczenia wolontarystycznego pozostaje kwestią wspólnych ustaleń wolontariusza oraz korzystającego. Obie strony powinny wziąć uwagę czas jakim dysponuje wolontariusz (czy np. wyjazdy na studia, praca, będą ograniczały jego aktywność w organizacji), jego wiek, działania do jakich się zobowiązuje na rzecz organizacji i do kiedy powinny być one wykonane. Generalnie wspólne, **zdroworozsądkowe** ustalenia, które można spisać w umowie gwarantują lepszą współpracę i jakość świadczenia wolontariusza. Trzeba pamiętać, że praca społeczna powinna dawać wolontariuszowi satysfakcję i możliwość samorealizacji.

Spisując porozumienie z wolontariuszem zbieramy od niego pewne dane. Trzeba pamiętać, że wolontariusz powinien wyrazić zgodę na przetwarzanie jego danych osobowych. Mając na względzie politykę danych osobowych Korzystającego (w tym sposób zbierania zgód), zgoda ta np. może być załącznikiem do umowy.

Ubezpieczenie wolontariusza

Ramy czasowe podpisanej z wolontariuszem umowy warunkują obowiązek jego ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków (NNW). W Ustawie o Działalności Pożytku Publicznego i Wolontariacie pojawia się pewna granica w postaci 30 dni. Wolontariuszowi, który wykonuje świadczenia przez okres **nie dłuższy niż 30 dni**, korzystający zobowiązany jest zapewnić ubezpieczenie NNW. **UoDPPiW, Art. 46, pkt 3.** „Wolontariuszowi, który wykonuje świadczenia przez okres nie dłuższy niż 30 dni, korzystający zobowiązany jest zapewnić ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków”.

Warto pamiętać, że powyższy warunek należy spełnić nawet, jeśli wolontariusz ma już wykupioną polisę ubezpieczeniową NNW przez inną instytucję, organizację, czy też prywatnie przez siebie. Jeżeli na przestrzeni 30 dni wolontariusz będzie pracował społecznie tylko w ciągu kilku dni i wiemy, które to dni będą, wtedy możemy wykupić ubezpieczenie konkretnie na te dni. W przypadku jeśli nie jesteśmy pewni w które dni wolontariusz będzie wykonywał swoje świadczenie, wtedy warto ubezpieczyć go na cały 30-dniowy okres.

W przypadku zawarcia umowy wolontariackiej na okres dłuższy niż 30 dni (zatem i kiedy musimy zawrzeć umowę wolontariacką na piśmie), zabezpieczenie wolontariusza przed następstwami nieszczęśliwych wypadków zostaje przeniesione na Skarb Państwa. UoDP-PiW, **Art. 46, pkt 2.** „*Wolontariuszowi przysługuje zaopatrzenie z tytułu wypadku przy wykonywaniu świadczeń, o których mowa w art. 42, na podstawie odrębnych przepisów, z zastrzeżeniem ust. 3.*”

Jakie to odrębne przepisy? Chodzi np. o Ustawę z dnia 30 października 2002 roku o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach (Dz.U. 2002 Nr 199 poz. 1674). W tej ustawie, w Art. 2 odnajdziemy zapis:

Art. 2, pkt 1. „Za wypadek uzasadniający przyznanie świadczeń uważa się nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło:

12) przy wykonywaniu świadczeń przez wolontariusza, o którym mowa w art. 2 pkt 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. Nr 96, poz. 873).

Wolontariusz, który ulegnie wypadkowi może liczyć na rentę z tytułu niezdolności do pracy, jednorazowe odszkodowanie, świadczenie opieki zdrowotnej. W przypadku śmierci wolontariusza podczas wykonywania jego

świadczeń jego rodzinie będzie przysługiwało jednorazowe odszkodowanie, zwrot kosztów pogrzebu oraz renta rodzinna.

W przypadku zawierania umowy z wolontariuszem na czas nieokreślony korzystający ma obowiązek opłacić ubezpieczenie NNW przez pierwsze 30 dni jego społecznej pracy. Po tym okresie, w przypadku wypadku wolontariusza obowiązek przyznania w.w świadczeń przechodzi na Skarb Państwa.

Inne ubezpieczenia, którymi można objąć wolontariuszy

Ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej (OC)

Ubezpieczenie OC jest ubezpieczeniem dobrowolnym, które może wykupić zarówno korzystający, jak i wolontariusz. Jednak – co jest warte zauważenia – niektóre przepisy prawa wymagają od organizacji korzystających z wolontariuszy zawarcia umowy ubezpieczenia OC. Jako przykład można podać Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 października 2007 roku w sprawie placówek opiekuńczo-wychowawczych (Dz.U.2007.201.1455). Rozporządzenie określa m.in. warunki korzystania z wolontariatu i wymagania wobec wolontariuszy. W § 24 zapisano, że wolontariuszem w placówce może być „osoba ... ubezpieczona przez dyrektora placówki od odpowiedzialności cywilnej za szkody powstałe podczas pracy”.

Pomimo że ubezpieczenie OC jest dobrowolne, należy pamiętać, że korzystający jest odpowiedzialny nie tylko za wolontariusza, ale również za świadczenia jakie on wykonuje, tudzież za zaniechania, szczególnie względem osób trzecich. Zatem osoba poszkodowana w wyniku działania wolontariusza (lub zaniechania tych działań) może rościć sobie prawo do odszkodowania.

Ubezpieczenie zdrowotne

Korzystający może również odprowadzać składki na ubezpieczenie zdrowotne wolontariusza. Jest to ubezpieczenie dobrowolne. Po opłaceniu składek - korzyścią dla wolontariusza jest możliwość bezpłatnego korzystania z publicznej służby zdrowia, przy czym aby móc go zgłosić do ubezpieczenia wolontariusz nie powinien być już objęty takowym ubezpieczeniem opłacanym przez inną organizację, podmiot (Ustawa z 27 sierpnia 2014 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych - Dz.U. 2004 Nr 210 poz. 2135 z późn. zm. Art. 68. 2. „Korzystający może zgłosić wolontariusza do ubezpieczenia zdrowotnego, jeżeli nie jest on objęty ubezpieczeniem zdrowotnym z innego tytułu”). Aby objąć ubezpieczeniem zdrowotnym wolontariusza, należy złożyć odpowiednie dokumenty w oddziale NFZ, natomiast wysokość składki ubezpieczeniowej odnajdziemy w innym artykule tejże ustawy: Art. 79.1. „Składka na ubezpieczenie zdrowotne wynosi 9% podstawy wymiaru składki, z zastrzeżeniem art. 82 i 242”.

Prawa i obowiązki wolontariusza

Podjmując się wolontariatu warto znać zarówno swoje prawa, jak i obowiązki. Wynikają one nie tylko z przepisów, ale i pewnych norm etycznych.

Prawa

- prawo zawarcia porozumienia wolontariackiego (ustnego lub pisemnego), w której zostaną zawarte: prawa i obowiązki zarówno wolontariusza, jak i korzystającego, czas trwania pracy społecznej na rzecz korzystającego, sposób rozwiązania umowy;
- prawo do wymagania pisemnego porozumienia wolontariackiego oraz do pisemnego zaświadczenia o odbyciu wolontariatu i zakresie obowiązków;

- prawo do informacji dot. niebezpieczeństw zagrażającym zdrowiu i życiu, a występujących/ mogących wystąpić podczas świadczenia wolontarystycznego, oraz o zasadach ochrony przed nimi;
- prawo do otrzymania środków ochrony indywidualnej przed występującymi niebezpieczeństwami
- prawo do pisemnej opinii nt. wolontariusza;
- prawo do ubezpieczeń, szczególnie do ubezpieczenia NNW oraz innego zaopatrzenia z tytułu wypadków lub chorób zawodowych;
- prawo do zwrotu kosztów podróży służbowych wg zasad określonych dla pracowników w odrębnych przepisach, oraz prawo do zwolnienia korzystającego z obowiązku zwrotu tych kosztów - pod warunkiem zwolnienia na piśmie.

Obowiązki

- obowiązek przestrzegania zapisów zawartych w porozumieniu wolontariackim;
- obowiązek posiadania odpowiednich umiejętności, kwalifikacji do wykonywania danych świadczeń wolontariackich;
- obowiązek zachowania tajemnicy służbowej

Wycena pracy wolontariusza

Zazwyczaj organizacje korzystające z prac społecznych wolontariuszy nie wyceniają wartości wykonanej przez nich pracy. Liczy się przede wszystkim jej jakość oraz efekt. Jednak często się zdarza, że aby pozyskać środki zewnętrzne organizacja musi wnieść do składanego wniosku o dotację wkład własny niefinansowy, którym również może być właśnie praca społeczna. Dlatego też w budżetach przygotowywanych wniosków wykazują wniesienie wkładu osobowego – wolontariuszy.

Osoby oceniające złożone wnioski o dotacje zwracają uwagę na wycenę wartości zadeklarowanej pracy społecznej wolontariuszy. Zatem o czym warto pamiętać? Kalkulując wartość pracy wolontariusza trzeba wziąć pod uwagę dane:

- czy wolontariusz będzie wykonywał prace społeczne proste, czy też specjalistyczne;
- jaka jest średnia stawka godzinowa na rynku pracy, na danym stanowisku;
- czy instytucja do której składamy wniosek o dotację nie narzuca stawek godzinowych świadczenia wolontarystycznego, które powinniśmy zastosować w budżecie projektu.

Stawka godzinowa prac prostych będzie niższa aniżeli stawka prac specjalisty. Jednak warto pamiętać, że na rynkową stawkę godzinową ma również wpływ obszar, na którym dana praca będzie wykonywana. Np. stawka godzinowa pracownika na danym stanowisku w dużym mieście może się różnić od stawki pracownika na tym samym stanowisku zatrudnionego na obszarze wiejskim, ew. zatrudnionym na terenie którego będziemy realizowali swój projekt. Wynagrodzenia na danym stanowisku pracy możemy odnaleźć w internecie, w tym

na stronie Głównego Urzędu Statystycznego.

Osobną kwestią jest sposób udokumentowania wykonywanej pracy społecznej wolontariusza oraz jej wartości. Sposobami tymi będą:

- zawarte porozumienie wolontariackie spełniające wszystkie warunki określone w prawie;
- prowadzona przez wolontariusza karta czasu pracy wolontariusza, gdzie zawarte jest jego imię i nazwisko, daty wykonywanych świadczeń, rodzaj świadczeń, liczba przepracowanych w danym dniu godzin, stawka godzinowa, podpis wolontariusza oraz osoby działającej w imieniu korzystającego, a zatwierdzającej kartę;
- oświadczenie wolontariusza o wykonaniu danej pracy społecznej, zawierające informację o tym, czym zajmował się podczas świadczenia wolontarystycznego, jak długo wolontariat trwał (od... do...), liczbie przepracowanych społecznie godzin oraz wartości tych godzin;
- wydruk ze stron internetowych ukazujących ceny rynkowe/stawki godzinowe pracownika za wykonanie takiej pracy, jaką świadczył wolontariusz.

Przykład

Karta ewidencji czasu pracy wolontariusza zawierająca czas świadczenia wolontarystycznego oraz jego wycenę.

Karta ewidencji czasu pracy wolontariusza

Imię i nazwisko wolontariusza:

Data	Zakres wykonywanych czynności oraz miejsce ich wykonywania	Liczba godzin	Stawka godzinowa	Łączna wartość wykonanego świadczenia	Podpis wolontariusza
OGÓŁEM:					

Uwagi końcowe:

.....
(podpis osoby zatwierdzającej kartę)

Przykład

Karta ewidencji czasu pracy wolontariusza zawierająca zakres działań wolontariusza oraz czas świadczenia wolontarystycznego.

Karta ewidencji czasu pracy wolontariusza

Imię i nazwisko wolontariusza:

Data	Zakres wykonywanych czynności oraz miejsce ich wykonywania	Liczba godzin	Podpis wolontariusza
OGÓŁEM:			

Uwagi końcowe:

.....
(podpis osoby zatwierdzającej kartę)

Przykład

Oświadczenie o współpracy wolontarystycznej

do porozumienia wolontariackiego nr z dnia.....

Oświadczam, że ja niżej podpisany/a
(nazwisko i imię)

nr PESEL pracowałem/am jako wolontariusz na rzecz

.....
(nazwa Korzystającego z adresem siedziby).

Przedmiot wykonanej pracy wolontarystycznej:

-

-

-

Świadczenie wolontarystyczne wykonałem(am) w ramach projektu „.....”
finansowanego /współfinansowanego przez na podstawie
umowy nr z dnia*

Miejsce wykonywania pracy wolontarystycznej:

Wolontariat rozpoczął się, a zakończył się
(data) (data)

W sumie przepracowałem/am społecznie godzin.

Wartość wolontariatu:h x zł =zł*

.....
Data i podpis wolontariusza

* Niepotrzebne skreślić.

PRZYKŁAD

Porozumienie o wykonywaniu świadczeń wolontarystycznych nr

Zawarte w dniu w, pomiędzy:

Nazwa organizacji: NIP:, KRS:

reprezentowanym przez:
zwanym w dalszej części **Korzystającym**, a

.....
(imię i nazwisko wolontariusza)

.....
(dane adresowe)

.....
(numer PESEL)

.....
(numer dowodu osobistego)

zwanym dalej **Wolontariuszem**.

Strony zawierają porozumienie następującej treści:

1. Korzystający i Wolontariusz zawierają porozumienie o współpracy w zakresie:

.....
Ogólna nazwa działania np.: organizacji balu charytatywnego, kampanii fundraisin-
gowej organizacji. W przypadku świadczenia realizowanego/dofinansowanego w ra-
mach projektu, można tutaj również dopisać w ramach jakiego projektu/programu
wolontariusz będzie pracował społecznie.

2. Wolontariusz zobowiązuje się wykonać w ramach porozumienia następujące
świadczenia:

-

Tutaj wypisujemy szczegółowy zakres obowiązków wolontariusza, np. organizacja 6
warsztatów plastycznych dla dzieci...

3. Wolontariusz oświadcza, że posiada umiejętności, kwalifikacje i spełnia wymagania niezbędne do wykonywania powierzonych wyżej czynności oraz zobowiązuje się do wykonywania w/w świadczeń na rzecz Korzystającego z należytą starannością.
4. Wolontariusz zobowiązuje się zachowania w tajemnicy służbowych, które uzyskał w związku w wykonywaniem świadczeń na rzecz Korzystającego.
5. Rozpoczęcie wykonania świadczeń Strony ustalają na dzień....., a zakończenie do dnia
6. Strony zgodnie ustalają, że porozumienie niniejsze obejmuje świadczenie o charakterze wolontarystycznym, które ma charakter bezpłatny.
7. **Korzystający** poinformował **wolontariusza** o zasadach bezpiecznego i higienicznego wykonywania świadczeń oraz takie warunki zobowiązuje się zapewnić.
8. **Korzystający** zobowiązuje się zwrócić **wolontariuszowi** koszty, które ten poniósł

w zakresie wykonywanych świadczeń, w szczególności:

•

Zwrot wydatków nastąpi w terminie 10 dni po dostarczeniu przez **Wolontariusza** stosownego rozliczenia wraz z dowodami poniesionych wydatków.

Korzystający może, ale nie musi ponosić dodatkowe koszty, które wolontariusz ponosi w ramach odbywania wolontariatu. Jeśli Korzystający się na to decyduje, dobrze jest unormować w porozumieniu jakie to mają być koszty i na jakich zasadach następuje ich zwrot wolontariuszowi. Jeśli Korzystający nie decyduje się na zwrot takich kosztów, to punkt ten można usunąć z porozumienia.

9. **Wolontariusz** zwalnia **Korzystającego** z obowiązku pokrywania na dotyczących pracowników zasadach określonych w odrębnych przepisach, kosztów podróży służbowych i diet*.
10. Korzystający zobowiązuje się do zwrotu Wolontariuszowi kosztów podróży służbowych i diet na zasadach wynikających z odrębnych przepisów*. **W zależności od wspólnego porozumienia obu stron – w porozumieniu pozostawiamy tylko jeden z powyższych punktów/zapisów.**
11. **Wolontariuszowi** przysługuje zaopatrzenie z tytułu wypadku przy wykonywaniu świadczenia wymienionego w pkt. 2 Porozumienia, na zasadach wynikających z odrębnych przepisów.
12. **Wolontariusz** zobowiązuje się wykonać świadczenia osobiście.
13. **Wolontariusz** może powierzyć wykonanie zadania innej osobie, jednak w takim przypadku, **Wolontariusz** w pełni odpowiada za właściwe wykonanie porozumienia.
14. **Wolontariusz** zobowiązuje się do zachowania w tajemnicy wszelkich informacji w zakresie wykonywanego porozumienia.
15. **Wolontariusz** został poinformowany o przysługujących mu prawach i obowiązkach.
16. Porozumienie może być wypowiedziane przez każdą ze Stron w terminie dni.
17. W sprawach nie uregulowanych umową zastosowanie mają przepisy Kodeksu Cywilnego oraz Ustawa o Działalności Pożytku Publicznego i o Wolontariacie.
18. Wszelkie zmiany w treści porozumienia wymagają formy pisemnej w postaci aneksu pod rygorem nieważności.
19. Ewentualne spory mogące wynikać z umowy będzie rozstrzygane przez właściwy sąd dla siedziby Korzystającego.
20. Porozumienie sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, po jednym dla każdej ze stron.

.....
Wolontariusz

.....
Korzystający

.....
Podpis opiekuna prawnego/rodzica*

* Niepotrzebne skreślić

Rysunki: Natalia Romasz

Wybór i redakcja:

Renata Martyniak
Katarzyna Pacholska-Solawa
Piotr Pochopień
Jolanta Kałafut
Sabina Tylka

Stowarzyszenie Rozwoju Orawy

34-480 Jabłonka, ul. Sobieskiego 7c, tel. 601 488 584
e-mail: biuro@leaderorawa.pl
www.leaderorawa.pl, www.orawa.turystyka.pl

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Spisz - Podhale

34-400 Nowy Targ, ul. Bulwarowa 9
tel/fax: 18 334 11 44
kom. +48 664 758 092
e-mail: lgd.spisz@gmail.com
www.spisz.org

Podhalańska Lokalna Grupa Działania

34-425 Biały Dunajec, ul. Jana Pawła II 310
e-mail: info@podhalanska.pl
tel./fax 18 20 11 543
www.podhalanska.pl